

Aan de gemeenteraad

|             |                                                                |
|-------------|----------------------------------------------------------------|
| Onderwerp   | Tussenevaluatie gezondheidsnota Samen gezond en ontwikkelingen |
| Uw kenmerk  |                                                                |
| Ons kenmerk | 2026-227031                                                    |
| Dienst      | Sociaal Domein                                                 |
| Sector      | Bedrijfsvoering, Advies & Strategie                            |
| Contact     | 14 058, Anke Sinnema                                           |
| Bijlagen    | Rapport Stand van zaken gezondheidsnota Samen gezond           |
| Datum       | 15 september 2026                                              |

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 11 maart 2024 is de Gezondheidsnota Samen Gezond 2024-2028 vastgesteld. Op 24 juni 2025 bent u geïnformeerd over de voortgang van de gezondheidsnota en is aangekondigd dat we in 2026 uitgebreider stil staan bij de voortgang en u hierover zullen informeren. Met deze brief bieden wij u de tussenevaluatie van de gezondheidsnota aan. Daarnaast informeren wij u over de financiën en ontwikkelingen op het terrein van gezondheid.

### ***Opbrengst tussenevaluatie***

Bijgaand treft u de tussenevaluatie van de Gezondheidsnota Samen gezond aan. Deze tussenevaluatie laat over het algemeen een positief beeld zien: we liggen op koers om de meeste doelstellingen voor 2028 te bereiken, we hebben met diverse partners veel in gang gezet en de uitvoering van de verschillende interventies ligt op schema. Daarbij blijft een gezamenlijke, structurele en gerichte inzet nodig om de gezondheid van inwoners te versterken en gezondheidsverschillen te verkleinen.

### **Pijler 1 Gelijke kansen op een gezond leven**

In pijler 1 is het verschil in ervaren gezondheid licht afgenomen en ligt daarmee op koers. Het verschil in vertrouwen in de toekomst stagneert. Bij de leefstijlthema's (overgewicht, roken, alcohol) is een wisselend beeld tussen wijken zichtbaar. De in 2022 goed scorende wijken zijn in 2024 over het algemeen slechter gaan scoren en de in 2022 slecht scorende wijken zijn in 2024 over het algemeen beter gaan scoren.

We blijven deze ontwikkeling volgen en nemen deze aandachtspunten mee in het actualiseren van de gezondheidsnota.

Om gelijke kansen op een gezond leven te bevorderen zijn er in 2024 en 2025 veel interventies ingezet, zoals Kansrijke Start, JOGG (voorheen Jongeren Op Gezond Gewicht, tegenwoordig Gezonde Jeugd, Gezonde Toekomst), Gezonde School, leefstijllessen, de ketenaanpakken gezonder gewicht en het Programma Leeuwarden Oost.

### Pijler 2 Gezonde leefomgeving

Pijler 2 laat zien dat inwoners zich meer verbonden voelen en de leefomgeving positiever beoordelen dan in 2022. Concrete acties zoals watertappunten, vergroening, sociale voedseltuinen, het Project beweegvriendelijke omgeving Leeuwarden Oost en rookvrije zones dragen hieraan bij.

### Pijler 3 Mentale gezondheid

Pijler 3 over mentale gezondheid vertelt dat deze bij jongeren en jongvolwassenen zich positief ontwikkelt met verbeteringen in welbevinden en minder eenzaamheid. Om de mentale gezondheid te bevorderen zetten we in op de twee bewezen effectieve interventies Opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO) en Strong Teens and Resilient Minds (STORM).

### Pijler 4 Gezond ouder worden

Pijler 4 laat op bijna alle indicatoren vooruitgang zien. Meer ouderen voldoen aan de beweegrichtlijn, eten minimaal 150 gram groente, voelen zich verbonden met hun wijk of dorp en hebben zinvolle bezigheden. Alleen het percentage ouderen dat zich ernstig eenzaam voelt is helaas toegenomen en blijft daarmee een belangrijk aandachtspunt. Om ouderen mee te laten doen in de samenleving, hun gezondheid te verbeteren en eenzaamheid te verminderen, hebben we ingezet op de programma's Sociaal Vitaal, Up!, Over de Drempel en valpreventie.

### **Financiën**

Voor de uitvoering van de Gezondheidsnota wisselen de jaarlijkse beschikbare middelen. In 2024 en 2025 beschikten we over:

- Structurele middelen voor
  - Kansrijke start ad € 107.000,-
  - de Preventieve Openbare Gezondheidszorg (Ogz) ad € 121.000,- in 2024 en € 124.000,- in 2025.
- Incidentele gemeentelijke middelen vanuit
  - de Midterm Review (MTR) vanaf 2025 ad € 300.000,-
  - het Fries Integraal Zorg Akkoord (FrIZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Deze middelen zijn deels ook voor de uitvoering van de gezondheidsnota ingezet.

Alle activiteiten van de gezondheidsnota konden binnen deze budgetten worden gefinancierd. Doordat een deel van de activiteiten met behulp van de incidentele rijksmiddelen konden worden gefinancierd en interventies van tijdelijke middelen niet duurzaam verder kunnen worden opgeschaald, zijn niet alle lokale middelen in 2024 en 2025 besteed.

| Budget (x 1.000)                           | Budget 2024 | Beste- ding 2024 | Budget 2025 | Beste- ding 2025 | Budget 2026 |
|--------------------------------------------|-------------|------------------|-------------|------------------|-------------|
| Kansrijke Start voor kinderen              | 107         | 0                | 107         | 30               | 107         |
| Preventieve Openbare Gezondheidszorg (Ogz) | 121         | 6                | 124         | 57               | 128         |
| Suicidepreventie                           | 0           | 0                | 0           | 0                | 77          |
| Middelen gezondheid (MTR)                  | 0           | 0                | 300         | 115              | 300         |
| <b>TOTAAL</b>                              | <b>228</b>  | <b>6</b>         | <b>531</b>  | <b>202</b>       | <b>612</b>  |

Figuur 1 Financiën gezondheidsnota

### ***Ontwikkelingen op het terrein van gezondheid***

In de komende periode zetten we naast het voortzetten van lopende acties binnen de gezondheidsnota, ook in op nieuwe ontwikkelingen:

#### **1. Het Suïcidepreventiebeleid**

De Wet integrale suïcidepreventie maakt suïcidepreventie een wettelijke taak voor gemeenten. Gemeenten moeten per 1 januari 2027 structureel beleid voeren en ontvangen hier structurele financiering voor. Op dit moment bereiden we een nieuw suïcidepreventiebeleid voor dat in het vierde kwartaal 2026 aan de raad wordt voorgelegd.

#### **2. Het Actieplan Kansrijke Start**

Doel van het Actieplan Kansrijke Start is dat in de eerste 1000 dagen het fundament voor een gezonde ontwikkeling van kinderen wordt gevormd. Het Actieplan Kansrijke start kent 3 actielijnen: voor de zwangerschap, tijdens de zwangerschap en na de geboorte. Het huidige Actieplan kansrijke start heeft een looptijd van 2023 tot en met 2026. Daarom wordt het plan vernieuwd.

#### **3. Het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA, 2026-2030)**

Het AZWA is gestart. Dit landelijke akkoord volgt op het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het [Gezond en Actief Leven Akkoord](#) (GALA) per 1 januari 2027. Het akkoord richt zich op twee hoofddoelen: het verminderen van personeelstekorten in de zorg en het verbeteren van de toegang tot passende zorg. Gemeenten, zorg en welzijn gaan in dit akkoord nauwer samenwerken. Deze samenwerking richt zich vooral op preventie, ondersteuning dichtbij inwoners en het inzetten van evidence based interventies.

Hiervoor wordt er een lokale werkagenda en een regionaal werkkompas opgesteld die in het najaar van 2026 gereed moet zijn. In het regionaal werkkompas wordt beschreven hoe we regionaal uitvoering geven aan de landelijke zorgakkoorden. In de lokale werkagenda beschrijven we hoe we lokaal uitvoering geven aan de landelijke zorgakkoorden en de transformatieplannen 'Mentale Gezondheid en Veerkracht' en 'SAMEN Voor Fryslân Bouwen aan een sterke sociale basis'.

#### **4. Het Hoofdpijnenakkoord Ouderenzorg (HLO, 2025 -2028)**

Naast het AZWA is ook het Hoofdpijnenakkoord Ouderenzorg (HLO) gestart voor extra inzet op mantelzorgondersteuning en logeerszorg. De gemeentelijke kaders hiervoor en de bijbehorende budgetten zijn in juli gepubliceerd. Wat betreft mantelzorgondersteuning denken we op dit moment na over welke aanvulling er gedaan kan worden op ons huidige aanbod. We betrekken hierbij nadrukkelijk mantelzorgers en partijen die direct met mantelzorgers te maken hebben. De kaders voor logeerszorg zetten in op een regionale aanpak. Dit wordt in eerste instantie opgepakt vanuit de AZWA-mandaatgemeente Smallingerland via het provinciaal ambtelijk overleg. Het start met een inventarisatie van logeerszorgmogelijkheden in de provincie Fryslân.

#### **5. Het Transformatieplan Mentale Gezondheid en Veerkracht**

Het provinciale transformatieplan Mentale Gezondheid en Veerkracht geldt voor de jaren 2026 en 2027. Het doel van dit plan is om te komen tot mentaal gezondere en veerkrachtigere Friese inwoners die tijdig en passende zorg, ondersteuning of behandeling kunnen vinden binnen de Mienskip. Activiteiten, voorwaarden en bijbehorende middelen worden nog uitgewerkt. Er wordt o.a.

ingezet op: laagdrempelige steunpunten, een integrale ernstige psychische aandoeningen (EPA)-aanpak en het mentale gezondheidsnetwerk.

6. De regiodeal Innovatie in de zorg

De gemeenten Harlingen, Leeuwarden en Waadhoeke hebben een subsidie 'Innovatie in de zorg' voor de Regiodeal Noardwest Fryslân (2026-2028) ontvangen. Om het zorg- en ondersteuningssysteem toekomstbestendig te maken, wordt in de regio Noardwest-Fryslân extra ingezet op sociaal verwijzen (waarbij huisartsen en sociaal werk samenwerken), het beweeg- en weerbaarheidsprogramma Sociaal Vitaal en het organiseren van een Slimotheek (waarbij ouderen met behulp van technologische hulpmiddelen langer thuis kunnen blijven wonen).

7. Monitoring

We gaan aan de slag met het beter meetbaar maken van de impact van alle interventies op het terrein van gezondheid. Hierbij gaat het om zowel kwantitatieve als kwalitatieve inzichten.

8. Het Preventie- en handavingsplan drugs, alcohol en tabak en de gezondheidsnota

In 2027 wordt het preventie- en handavingsplan drugs, alcohol en tabak geactualiseerd voor de periode vanaf 2028. Ook onderzoeken we op welk moment de gezondheidsnota het beste kan worden vernieuwd. Hierover informeren wij u op een later moment.

**Tot slot**

Met de Gezondheidsnota werken we aan het versterken van de gezondheid van onze inwoners en het terugdringen van gezondheidsverschillen. Binnen vrijwel alle pijlers van de aanpak is goede voortgang richting de doelen voor 2028 geboekt. Zoals in deze brief is beschreven werken we naast de gezondheidsnota ook via andere aanpakken aan het verder versterken van gezondheid van onze inwoners.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.